

СУЧАСНИЙ СТАН АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Андрій Сергійович ГЛАЗКОВ,

*аспірант Донецького державного
університету внутрішніх справ*

<https://orcid.org/0009-0009-9968-6439>

Проблематиці правового забезпечення транспортної безпеки (далі –ТБ) в Україні вже тривалий час присвячується увага в багатьох наукових дослідженнях і розвідках. Зокрема, А.В. Бойко та Г.П. Фердман відзначають, що національна нормативна база у цій сфері характеризується високим рівнем систематизації й охоплює широкий обсяг регуляторних положень. Разом із тим учені звертають увагу на відсутність у цій сфері єдиного кодифікованого акта, який би комплексно врегульовував усі аспекти транспортної політики в цілому та безпеки зокрема [1, с. 102; 2, с. 241]. При цьому, А.М. Чабанов, аналізуючи чинне правове регулювання у сфері ТБ, дійшов обґрунтованого висновку, що, по-перше, належно вибудована нормативно-правова основа режиму забезпечення ТБ є визначальним чинником усього механізму гарантування безпеки функціонування транспортної інфраструктури, безпеки перевезень тощо. По-друге, нинішній стан законодавчого підґрунтя в сфері забезпечення ТБ, як зауважує науковець, потребує подальшого ретельного вдосконалення [3, с. 72]. При цьому слід зауважити, що аналогічні висновки також окреслюються Кабінетом Міністрів України в Національній транспортній стратегії України на період до 2030 року, в якій зокрема Урядом вказується, що чинна нормативно-правова база має постійно оновлюватися, зокрема з огляду на виклики триваючого по сьогоднішній день воєнного стану та необхідність гармонізації законодавства про транспорт та ТБ з правом Європейського Союзу.

Враховуючи викладене зазначимо, що на сьогоднішній день адміністративно-правового регулювання ТБ України здійснюється у межах двох рівнів – законодавчого та підзаконного. При цьому, законодавчий рівень адміністративно-правового регулювання ТБ України охоплює такі п'ять груп актів. Перша – законодавчі акти у сфері забезпечення національної безпеки, а щонайперше закони України «Про національну безпеку України», «Про боротьбу з тероризмом», «Про запобігання корупції», «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», Кодекс цивільного захисту України та ін. Окремо слід звернути увагу й на те, що в умовах дії воєнного стану особливого значення в забезпеченні ТБ набувають норми законів України «Про правовий режим воєнного стану», «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму

воєнного чи надзвичайного стану» та ін. Друга група – законодавчі акти, що регулюють питання належного використання транспорту та транспортної інфраструктури. Серед таких законодавчих актів насамперед слід виокремити закони України «Про транспорт», «Про залізничний транспорт», «Про автомобільний транспорт», «Про внутрішній водний транспорт», «Про морські порти України», «Про трубопровідний транспорт», «Про автомобільні дороги», «Про дорожній рух», а також Повітряний кодекс України, Кодекс торговельного мореплавства України та ін. Третя група – концептуально-стратегічні та програмні законодавчі акти у сфері ТБ. Четверта група – статутні законодавчі акти, який визначають адміністративно-правовий статус (особливості його реалізації) суб'єктів забезпечення ТБ. До таких актів можемо віднести насамперед закони України «Про Кабінет Міністрів України», «Про центральні органи виконавчої влади», «Про Національну поліцію» та «Про Державну спеціальну службу транспорту». П'ята група – законодавчі акти, що регулюють здійснення забезпечувальних заходів у сфері ТБ України. Щонайперше, слід зауважити, що такі акти змістовно узгоджуються із положеннями Закону України «Про адміністративну процедуру» та стосуються серед іншого питань здійснення контролю (нагляду), ліцензування, притягнення порушників законодавства у сфері ТБ до юридичної (головним чином, до адміністративної) відповідальності.

Що ж стосується актів підзаконного рівня, то ними охоплюються відповідні підзаконні нормативно-правові акти, що врегульовують різні аспекти забезпечення ТБ у відповідності до норм вказаних груп законів. Відповідно, цим рівнем охоплюються шість груп актів, а саме: перша – підзаконні акти, які визначають засади забезпечення національної безпеки в цілому та ТБ зокрема. Серед таких актів слід назвати насамперед Концепцію забезпечення національної системи стійкості, Стратегію національної безпеки України, Стратегію воєнної безпеки України, Стратегію забезпечення державної безпеки, Стратегію кібербезпеки України, Стратегію інформаційної безпеки, Стратегію морської безпеки України та Морську доктрину України. Друга група – статутні підзаконні акти, що визначають адміністративно-правовий статус суб'єктів, які виконують забезпечувальні функції у сфері забезпечення ТБ України. Серед таких актів можемо назвати, зокрема, Положення про Державну інспекцію України з безпеки на наземному транспорті, Положення про Національну поліцію, Статут залізниць України, Положення про річкову інформаційну службу, Положення про Координаційну раду з питань розвитку конкурентного середовища та створення рівних умов для провадження господарської діяльності у морських портах, та статутні акти про ін. суб'єктів забезпечення ТБ. Крім того, серед розглядуваної групи підзаконних актів особливу підгрупу складають ті, що регулюють взаємодію суб'єктів забезпечення ТБ, зокрема, між митними органами та працівниками залізниць України. Третя група – підзаконні концептуально-стратегічні та програмно-планові акти, що стосуються ТБ України. Серед таких актів можемо

назвати, наприклад, Національну транспортну стратегію України, Програму заходів щодо забезпечення збереження вантажів, захисту їх від розкрадань і безпеки пасажирів на транспорті та ін. Четверта група – підзаконні акти, які містять засади належної експлуатації транспортних засобів та транспортної інфраструктури. Зокрема, це Правила перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні, Правила перевезення вантажів, пасажирів і багажу внутрішнім водним транспортом, Правила безпечної експлуатації баз для стоянки малих суден, Правила надання доступу до інфраструктури об'єкта транспорту та ін. П'ята група – підзаконні акти, які регулюють організацію та здійснення управління безпекою використання транспорту та транспортної інфраструктури. Цією групою актів охоплюються, зокрема, Положення про систему управління безпекою руху на залізничному транспорті, Положення про систему управління безпекою судноплавства на морському і річковому транспорті. Шоста група – підзаконні акти, які регулюють здійснення забезпечувальних заходів, а саме заходів з: гарантування відшкодування шкоди та визначення шкоди транспортній інфраструктурі внаслідок збройної агресії, здійсненої проти України; відновлення транспортної інфраструктури; забезпечення пожежної безпеки на транспорті; надання та отримання телекомунікаційних послуг в сфері транспорту та стану забезпечення ТБ; ведення обліку заяв і повідомлень про порушення в цій сфері; реагування на заяви та повідомлення про порушення ТБ; розслідування дорожньо-транспортних пригод, катастроф, аварій на транспорті; проведення рейдових перевірок (перевірок на дорозі); обліку дорожньо-транспортних пригод та транспортних подій на залізничному транспорті; виявлення аварійно-небезпечних ділянок та місць концентрації дорожньо-транспортних пригод; державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері транспорту та забезпечення ТБ, а також відповідних контрольно-наглядових заходів в умовах дії особливого періоду та ін.

Узагальнюючи викладене зазначимо, що на сьогоднішній день адміністративно-правове регулювання ТБ України становить важливу частину системи правових засад режиму забезпечення такої безпеки. При цьому слід зауважити, що норми чинного законодавства, якими встановлюються правила та стандарти забезпечення ТБ, розпорошені у різних законодавчих і підзаконних актах, що на практиці ускладнює дію вказаного адміністративно-правового режиму. Подолання цієї проблеми можливе шляхом кодифікації відповідних актів у сфері транспорту та ТБ. Проблематичним вбачається й те, що по сьогодні відсутніми є актуальні стратегія та державна програма підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні (попередня відповідна стратегія діяла до 2024 р., а відповідна державна програма передбачала реалізацію до 2023 р.). При цьому важливість прийняття оновленої стратегії в цій сфері також впливає з Національної транспортної стратегії України, в якій вказується, що Стратегія підвищення рівня безпеки дорожнього руху є

«стратегічним документом у сфері безпеки на транспорті», а отже й значимим складовим елементом ТБ України в цілому.

Список використаних джерел:

1. Бойко А.В. Адміністративно-правове забезпечення державної транспортної політики в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2021. 480 с.
2. Фердман Г.П. Нормативно-правові засади забезпечення транспортної безпеки України. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2020. Т. 31, № 3 (70). С. 239-243.
3. Чабанов А.М. Особливості нормативно-правового регулювання транспортної безпеки України: реалії та перспективи. *Публічне урядування*. 2023. № 3 (36). С. 66-74. doi:10.32689/2617-2224-2023-3(36)-8.